

YTTRANDE

**Översiktsplan Gotland 2040
RS 2024/284****Inledning - Centerpartiet vill göra det möjligt att bygga i alla 92 socknar**

Översiktsplanen ska ge vägledning om mark- och vattenanvändning för Gotland. Den ska också främja och ta hänsyn till allmänna intressen. Man kan säga att översiktsplanen är den regionala utvecklingsstrategins fysiska avtryck.

För Centerpartiet är det viktigt att planen främjar ett socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbart samhälle. Lika viktigt är det att planen bidrar till möjligheten att bo och verka över hela Gotland - i alla 92 socknar.

Kopplingar till målen i den regionala utvecklingsstrategin behöver stärkas

På många sätt kommer översiktsplanen att bidra till den utveckling som beskrivs i den regionala utvecklingsstrategin. Centerpartiets bedömning är att planen väl tillgodoser ambitionerna gällande energi- och klimatomställning. Den bidrar delvis till ambitionerna gällande trygghet och inkludering samt tillväxt och utvecklingskraft, men begränsningar i planen gör att det blir svårt att fullt ut nå målen i den regionala utvecklingsstrategin.

Resurseffektiv bebyggelseutveckling får inte stoppa utveckling

Starkare skrivningar behövs för att tydliggöra vikten av att möjliggöra utveckling och bebyggelse över hela Gotland, inte bara i tätorter eller de specifikt utpekade utvecklingsområdena. För närvarande finns det flera skrivningar som verkar i motsatt riktning, d.v.s. riskerar att förhindra utveckling över hela Gotland. Ett av många exempel på den typen av skrivningar är under 2.1.1. Resurseffektiv bebyggelseutveckling där följande text anges som en riktlinje "Ny bebyggelse bör i första hand tillkomma som komplettering till befintlig bebyggelse och lokaliseras till de områden som i utvecklingsinriktningen är benämnda som regioncentra och utbyggnadsområden." En sådan skrivning riskerar att stoppa utvecklingsprojekt i många av de socknar som i planen inte har "regioncentra" eller "utbyggnadsområden".

Det skrivs också mycket om att förhindra fragmentisering, vilket hotar att stoppa bebyggelse i många socknar. Under avsnitt 2.1.1. finner man följande skrivning "Den regionala utvecklingsstrategin anger att bebyggelseutveckling ska ske resurseffektivt, det innebär att bebyggelse bör tillkomma i närhet till befintlig bebyggelse och infrastruktur. Alternativa lokaliseringar utanför orterna innebär att ny bebyggelse blir mer spridd, vilket delar upp (fragmentiserar) landskapet och ger sämre förutsättningar för att bibehålla och utveckla service och kollektivtrafik på landsbygden." En sådan här skrivning kan förhindra i princip all bebyggelse som inte placeras i direkt anslutning till befintlig bebyggelse och på så vis motverka målen i utvecklingsstrategin. Centerpartiet instämmer i att bebyggelse behöver ske resurseffektivt, vilket ju också är något som lyfts i den regionala utvecklingsstrategin, men att översiktsplanen tillämpar resurseffektiviteten på ett sätt som hotar utveckling på stora delar av Gotland.

Översiktsplanen genomsyras av en syn på resurseffektiv bebyggelseutveckling som inte rimmar med de utvecklingsambitioner som beskrivs i den regionala utvecklingsstrategin. Generellt är det en stor utmaning att få till nya permanentbostäder utanför Visby, framför allt i de områden som inte är lika attraktiva för turism. Det finns dock exploatörer som är villiga att bygga på egen mark, till exempel i syfte att utveckla sin hemsocken, eller för att möjliggöra generationsskifte. Oavsett om det rör sig om enstaka hus eller betydligt fler får detta inte hindras av en för strikt tolkning av vad resurseffektiv bebyggelse innebär. Det finns också ett önskemål hos många att bosätta sig i ett mer småskaligt sammanhang än vad tätorten innebär, vilket inte heller får hindras.

Utbyggnadsområden får inte bli ett hinder för att bygga på andra platser

Idén om att på utbyggnadsområden som pekas ut på förhand ska styra kommande bebyggelse är vanskligt, då det är omöjligt att förutse vem av Gotlands tiotusentals markägare som vill utveckla sin mark framöver. Människor vill bo på olika sätt, med olika avstånd till grannar och service. Det är människors vilja att bo på en viss plats som gör att bostadsbyggandet blir verklighet. Här behövs generellt skrivningar som tjänar som möjliggörare snarare än hinder. Man kan mycket väl peka ut mark som är lämplig för ny bebyggelse, men då bör det inte finnas med skrivningar som samtidigt exkluderar annan mark, och som i slutändan medför att utvecklingskraft runt om på Gotland går till spillo. I översiktsplanen finns många skrivningar som pekar ut utbyggnadsområden och samtidigt exkluderar andra områden. Dessa skrivningar måste tas bort eller mjukas upp.

En balans mellan pågående markanvändning och utveckling av bostäder på jordbruksmark

Centerpartiet ser generellt att byggande på god jordbruksmark ska undvikas, men att det ibland kan vara rimligt att göra avvägningar mellan behovet av nya bostäder och behovet av livsmedelsproduktion. Det finns också mark som inte brukas på grund av olönsamma förhållanden, vilken kan vara lämplig att bebyggas. Här finns behov av att mjuka upp skrivningarna i översiktsplanen för att ge byggnadsnämnden möjlighet att göra dessa avvägningar.

Kollektivtrafiken måste anpassas efter vart människor vill bo, inte tvärtom

De skrivningar som finns om att ny bebyggelse behöver placeras nära befintlig kollektivtrafik riskerar att förhindra bebyggelse på många platser. Även om det kan tyckas vara mer effektivt att placera bebyggelse i anslutning till befintliga kollektivtrafikstråk, och hållplatser så riskerar det att lägga en död hand över många platser om en sådan strategi tillämpas för bokstavligt. Kollektivtrafiken måste anpassas efter vart människor vill bo, inte tvärtom.

Utveckling måste kunna ske även utanför skolorterna

Den skillnad i synen på bebyggelse som finns mellan den mark som benämns "servicenära landsbygd" (områden som ligger inom 3 km från skolorter) och den mark som benämns "landsbygd" är problematisk sett till behovet att skapa förutsättningar för utveckling i alla 92 socknar. I servicenära landsbygd beskrivs en utveckling av bostäder som positivt, medan landsbygd beskrivs som mark där pågående markanvändning ska bevaras. "Landsbygd" bör jämföras med "servicenära landsbygd", så att en positiv syn på utveckling av bostäder råder över hela Gotland. Att skolorter med omnejd behöver stärkas råder ingen tvekan om, men att göra det genom att begränsa möjligheterna på andra platser är inte rätt väg att skapa utveckling på hela Gotland. Om begreppen landsbygd och servicenära landsbygd måste kvarstå så bör även orter med privata skolor eller förskolor ingå i definitionen av servicenära landsbygd.

Slutord

Centerpartiet ser att en omarbetning av översiktsplanen behöver göras med avseende på de brister som lyfts ovan för att leva upp till ambitionerna i den regionala utvecklingsplanen som handlar om trygghet och inkludering samt tillväxt och utvecklingskraft. Stora delar av Gotland riskerar att hamna utanför den tillväxt och utveckling som beskrivs i den regionala utvecklingsstrategin, och bostadsbristen riskerar att förvärras när mark runt om på Gotland som skulle vara lämplig för bebyggelse inte kommer att bebyggas.

Även om översiktsplanen inte är ett juridiskt bindande dokument ska dess påverkan på framtida utveckling inte underskattas, då den tjänar som ett riktmärke för prioriteringar, och ambitioner för all mark- och vattenanvändning på Gotland många år framöver. Översiktsplanen är i praktiken väldigt styrande för bedömningen av förhandsbesked och bygglov även utanför detaljplan.

Låt översiktsplanen bli ett verktyg för att uppfylla visionen att Gotland ska vara fyllt av livskraft och kreativitet där människor och verksamheter kan utvecklas och bidra till en bättre värld.

Centerpartiet på Gotland